

ISSN 2644-4798

KAPITULA

DIECÉZNY ČASOPIS SPIŠSKÉHO BISKUPSTVA ROČNÍK IX. 3/2020

MISSA CHRISMATIS V KATEDRÁLE SV. MARTINA

STRANA 3

JEDEN ŽIVOT OVPLYVNIL MNOHÝCH

STRANA 8

NOVINKY Z MISÍÍ

STRANA 4

SVIATOSTI V MENTALITE RÓMOV

STRANA 11

EDITORIÁL

Milí priatelia,

keď sa pozeráme na uplynulé mesiace pohľadom tých, ktorí nám prinášajú nepotešiteľné správy plné príkazov, zákazov a obmedzení..., mohli by sme sa nazdávať, že situácia je nezvratná a život sa úplne zastavil.

Keď však vnímame všetky udalosti v slobode ako Božie deti, vidíme, že je potrebná zmena, ale nie hocijaká. Ale zmena k lepšiemu. Uvedomiť si, že čistá voda, vzduch, svet, nie sú samozrejmosťou, Ale že sme to všetko dostali od Boha ako dar, aby sme sa o to starali. Učí nás všímať si ľudí v našom blízkom okolí, ako je rodina, priatelia a tráviť s nimi čas.

Do hĺbky a krás života vás, verím, vovedú aj témy, ktoré sme pre vás pripravili. Sú poukazom na to, že život sa mení a každý z nás je súčasťou tejto zmeny. Aj túto skutočnosť nám odкрýva rubrika *Osobnosti*, v ktorej Štefan Hrbček podáva svedectvo o priateľovi mnohých Róbertovi Neupauerovi.

K pochopeniu vnímania iných je mnohokrát potrebné vidieť veci ich očami. Takýmto spôsobom sa chceme pozrieť na sviatosť pri pastorácii Rómov.

Božie slovo je prameňom a súčasťou života Cirkvi. O to sa stará Katolícka biblická federácia, ktorú predstavujeme v rubrike *Rok Božieho slova*.

Prajem vám príjemné čítanie

LUBOMÍR KRETT

KAPITULA
Časopis Spišského biskupstva 3/2020, roč. IX.
E-mail: casopis@kapitula.sk

Šéfredaktor: Lubomír Krett
Redakcia: Mons. Anton Tyrol, Lubomír Kalavský, Luboslav Hromják, Gabriel Bies, Radomír Bodziony.
Grafická úprava: Marián Jabrocký
Jazyková úprava: Mgr. Anežka Buriková
Imprimatur: Mons. Štefan Sečka, spišský biskup
5. 10. 2012 pod číslom 2311/12
Cenzor: Mons. Jozef Bielač
Vydavateľ: Rímskokatolícka cirkev, Biskupstvo Spišské Podhradie, Spišská Kapitula 9, 053 04 Spišské Podhradie
Periodicita: 5x ročne
Fotografia na obálke: Lubomír Krett.
ISSN 2644-4798

OBSAH

- 2 EDITORIÁL
- 3 AKTUALITY DIECÉZNEJ KÚRIE
- 6 HOMÍLIA PRI BISKUPSKEJ KONSEKRÁCII
MONS. JÁNA KUBOŠA
- 8 JEDEN ŽIVOT OVPLYVNIL MNOHÝCH
- 11 SVIATOSTI V MENTALITE RÓMOV
- 14 MALÝ EXKURZ DO RÓMSKEHO JAZYKA
- 16 KATOLÍCKA BIBLICKÁ FEDERÁCIA,
NÁSTROJ BIBLICKÉHO APOŠTOLÁTU
- 20 KOSTOL SV. PETRA A PAVLA
V STRÁŇACH POD TATRAMI
- 21 FOTOREPORTÁŽ

AKTUALITY DIECÉZNEJ KÚRIE

ZASADNUTIE RADY SPKCH V SPIŠSKEJ KAPITULE

V pondelok 25. mája 2020 sa v Kňazskom dome sv. Jána Bosca v Spišskej Kapitule zišli členovia kuratória Spišskej diecéznej charity, aby prerokovali rozličné otázky, ktoré sa v ostatnom čase ukázali a bolo potrebné poradiť sa pred prijatím rozhodnutia. Medzi členov kuratória (Rady SpKCH) zavítal aj diecézny otec biskup Mons. Štefan Sečka, ktorý všetkých členov kuratória povzbudil k horlivému a obetavému plneniu služby, ktoré každý člen vedenia charity má na svojom pracovisku. Ako každá iná organizácia, aj diecézna charita sa musí vysporiadať s rozličnými odkladmi a posunmi výkonov v dôsledku nedávnej epidémie vo svete a na Slovensku. Pri dobrej vôli a ochote, aká je pracovníkom charity vlastná, to iste pôjde dobre. Členovia Rady SpKCH si vzali na vedomie výročnú správu o činnosti a hospodárení, referencie o stave v zakladaní farských charít, správy o situácii v rozličných charitných zariadeniach a ďalšie aktuality. ■

ZASADNUTIE RADY KBD V RUŽOMBERKU

Po čiastočnom uvoľnení protivírusových obmedzení sa členovia Rady Katolíckeho biblického diela stretli v sobotu 16. mája 2020 v Ru-

žomberku na svojom zvyčajnom zasadnutí. Stretnutie sa uskutočnilo v prítomnosti biskupa Mons. Františka Rábeka, ktorý pri Konferencii biskupov Slovenska má na starosti okrem iného aj biblický apoštolát na Slovensku. Radu KBD tvoria siedmi členovia, biblisti, ktorí na tomto stretnutí pod vedením p. riaditeľa A. Ziolkovského a referentky p. M. Rejdugovej zhodnotili a skompletizovali správy o rozličných aktivitách v minulom roku a rozhodovali aj o niektorých iniciatívach na rok 2020. Jedným z hlavných bodov rokovania bolo napr. rozhodnutie o začiatku tvorby databázy členov KBD, ktorými sa môžu stať všetci záujemci, ktorí sa chcú angažovať v oblasti biblického apoštolátu a biblickej pastorácie vo svojich rodinách, farnostiach, školách atď. Detaily o možnosti členstva boli vystavené na stránke www.kbd.sk a za člena KBD sa možno prihlásiť ihneď. Rada KBD pripraví na jeseň tohto roka stretnutie všetkých členov, ktoré bude pravdepodobne v septembri 2020 v Ružomberku. ■

MISSA CHRISMATIS V KATEDRÁLE SV. MARTINA

Podľa pokynov, ktoré vydala príslušná vatikánska kongregácia, že obrady omše svätenia olejov a obnovy kňazských sľubov môžu byť preložené na

iný vhodný deň, spišský diecézny biskup rozhodol, že táto omša sa namiesto Zeleného štvrtka bude sláviť v sobotu 30. mája 2020 v Katedrále sv. Martina v Spišskej Kapitule. Na sv. omši sa zišlo približne 200 kňazov z rozličných častí diecézy. Organizátori tohto podujatia dbali na súčasne platné obmedzenia proti šíreniu epidémie, a tak sa sv. omša mohla slúžiť so všetkými náležitosťami. Novovymenovaný pán biskup Mons. Ján Kuboš v homílii hovoril o súvise pomazania a posvätenia, ktoré do duše prináša Duch Svätý, a tak sa ukázala aj súvislosť s tajomstvom Turíc, ktoré sme v Cirkvi slávili nasledujúci deň, 31. mája 2020. ■

UKONČENIE 2. ROČNÍKA DIECÉZNEJ ŠKOLY VIERY

Koncom mája 2020 sme šťastlivo ukončili druhý ročník Diecéznej školy viery. Témou tohto druhého ročníka bola morálka, teda Desatoro Božích prikázaní. Aj tohto roku sme absolvovali 7 stretnutí, hoci posledné dve sa uskutočnili prostredníctvom nahraných dokumentov a tie boli vystavené na web-stránkach farností. Jednotlivé témy pripravili kňazi, ktorí sa danou problematikou zaoberajú. So siedmou prednáškou sme do farností poslali aj certifikáty, ktoré si účastníci môžu vyžiadať vo svojich farských úradoch v mieste bydliska. Organizátori už začínajú pracovať na príprave 3. ročníka školy viery, aby všetko bolo načas hotové a mohli sme vo vlastnej formácii pokračovať aj v budúcom školskom roku. Na programe bude vierouka. ■

NOVINKY Z MISIÍ

Protivírusové opatrenia sa dostali do pozornosti nielen u nás a v krajinách našich susedov, ale vedľa o nich aj v Kazachstane. Tamoj-

ších našich misionárov však ani táto mimoriadna situácia nevyviedla z miery a vynaliezavá láska si našla spôsob, ako misionári ostali v kontakte s veriacimi. Jarné mesiace sa začali evanjelizačným programom o odpustení ako o ceste k slobode. Keď prišli epidemiologické obmedzenia, pokračovali prostredníctvom celokazašského kanálu na youtube, a tak sa doň mohli zapojiť účastníci z celej krajiny. Prostredníctvom mobilných aplikácií sa tak do analýzy listu Svätého Otca Františka *Christus vivit* zapojilo vyše 700 účastníkov, čo je absolútny rekord v histórii tejto krajiny. Miestny biskup Mons. Adelio dell'Oro slávil slávnosť sv. Jozefa, v homílii hlbšie osvetlil osobu a charakter sv. Jozefa. ■

BIBLIA OČAMI DETÍ

V stredu 3. júna t. r. sa v priestoroch Katolíckeho pedagogického a katechetického centra v Levoči po predchádzajúcom preložení termínu uskutočnilo vyhodnotenie súťaže Biblia očami detí. Táto súťaž sa tradične organizuje každoročne a je to vlastne sprievodná súťaž detí a žiakov voči riadnej predmetovej súťaži, ktorá sa nazýva Biblická olympiáda. Tohto roku sa súťažilo na námety z kníh Exodus, Jonáš a Evanjelium svätého Jána. Do súťaže bolo prihlásených spolu 204 prác z celého Slovenska. Boli to krásne práce v desiatich kategóriách počnúc deťmi materských škôl až po najvyššie ročníky základných škôl, gymnázií, ako aj detí a žiakov s rozličným postihnutím. Komisiu tvorili zástupcovia KPKC, jeden člen za biblicko-teologickú oblasť, zástupkyňa diecézneho katechetického úradu a za umeleckú oblasť prednášateľka predmetov výtvarnej náuky z Inštitútu Juraja Páleša v Levoči (viac: www.kpkc.sk). ■

DUCHOVNÉ CVIČENIA V KŇAZSKOM SEMINÁRI

Po absolvovaní patričných semestrálnych a štátnych skúšok na Teologickom inštitúte TF KU v Spišskej Kapitule absolvovali seminaristi duchovné cvičenia pred diakonským a kňazským svätením. Exerície sa z dôvodu epidémie konali v tých istých priestoroch kňazského seminára, kde seminaristi v tom čase študovali a boli ubytovaní. Exericiátorom pre diakonov bol Mons. Andrej Imrich, spišský emeritný biskup. Témou duchovných cvičení, ktoré sa konali v dňoch 1. – 6. júna 2020, bola *Cirkev ako spoločenstvo bratov a sestier, uprostred ktorých žije Kristus*. Exericiátorom novokňazov bol Mons. prof. Jozef Bielak, ktorý viedol duchovné cvičenia na tému *Dám vám pastierov – identita katolíckeho kňaza*. Naši novokňazi a diakoni v týchto dňoch už nastupujú do práce na ohlasovaní Evanjelia. Spreádzajme ich svojou priazňou a modlitbami. ■

ZOMREL DOC. IVAN CHALUPECKÝ

V piatok 12. júna 2020 zomrel známy historik a archivár, dlhoročný pedagóg na Teologickom inštitúte v Spišskej Kapitule a na Filozofickej fakulte Katolíckej univerzity v Ružomberku doc. PhDr. Ivan Chalupický. Docent I. Chalupický pochádzal zo Spišskej Novej Vsi, celý svoj aktívny život prežil v Levoči. Zaslúžil sa o archívnu kultúru v miestnych levočských archívoch, bol zakladajúcim členom Spolku historikov Spiša, celé desaťročia sa venoval bádaniu o živote Majstra Pavla z Levoče. Okrem Katolíckej univerzity prednášal na mnohých miestach vo svete: v Ríme, Viedni, Stuttgarte, Aachene, Mníchove, Gorizii, Sibiu, Krakove. Je autorom mnohých odborných publikácií, recenzií a článkov. Pracoval v komisii historikov, ktorí skúmali ži-

vot a dielo Božieho sluhu biskupa Jána Vojaššáka v rámci procesu jeho blahorečenia. Medzi študentmi a v kolektívach bol veľmi obľúbený pre svoju kolegiálnosť, radostného ducha a kultúrnu ušľachtilosť. Pohreb zosnulého pána docenta bol v Bazilike sv. Jakuba v Levoči v utorok 16. júna 2020. Svätú omšu celebroidal a pohrebné obrady viedol spišský emeritný biskup Mons. Andrej Imrich. ■

ODPUST NA MARIÁNSKEJ HORE V LEVOČI

Na základe rozhodnutia spišského diecézneho biskupa Mons. Štefana Sečku a po dohode s farským úradom, dekanom-farárom Mons. Františkom Dlugošom sa veľká spoločná púť na Mariánsku horu v Levoči tohto roku nebude konať. Platí to v tom zmysle, že sa v patričnom čase nebudú organizovať spoločné slávnostné bohoslužby. Individuálne alebo aj skupinovo však na Mariánsku horu možno putovať a bohoslužby sa v Bazilike Navštívenia Panny Márie budú konať podľa oznamov farského úradu v Levoči.

MONS. ANTON TYROL

HOMÍLIA PRI BISKUPSKEJ KONSEKRÁCII MONS. JÁNA KUBOŠA

Ctihodní spolubratia arcibiskupi a biskupi, Vaša excelencia otec nuncius, bratia kňazi, diakoni, zasvätené osoby, predstavitelia verejného života, rodina a rodáci nášho nového pomocného biskupa, vzácní hostia, bratia a sestry z našej diecézy a z iných častí Slovenska a zo zahraničia, ale predovšetkým ty, milý spolubrat Ján, kandidát na prijatie biskupskej vysviacky.

O niekoľko dní uplynie 18 rokov odvtedy, čo táto starobylá Katedrála svätého Martina bola naposledy svedkom vysviacky biskupa. Dnes naša Spišská diecéza opäť prežíva veľkú radosť v dare nového pomocného biskupa v osobe Mons. Jána Kuboša. Pred spomínanými 18-timi rokmi som na tomto posvätnom mieste vstupoval ja do služby pomocného biskupa môjmu predchodcovi v úrade diecézneho biskupa Mons. Františkovi Tondrovi. Dnes, milý spolubrat Ján, ty vstupuješ do služby mne ako diecéznemu biskupovi, ako aj celému Božiemu ľudu našej diecézy. Chcem vyjadriť radosť a vďačnosť, že Svätý Otec František ustanovil nového člena biskupského kolégia, ktorý v jednote s ním a s ostatnými biskupmi bude posväcovať ľudí v pravde Kristovho evanjelia a bude ich pastierom. Dobrý pastier volá každú ovcu po mene. Je to obrazné vyjadrenie Božej blízkosti. Dobrý pastier pozná svoje ovce a ovce idú za ním, lebo poznajú jeho hlas. Terajší Svätý Otec František často žiada od nás kňazov: „Buďte pastiermi, ktorých bude cítiť vôňou po ovciach.“ Milý spolubrat Ján, želim a vyprosujem Ti, aby si aj ty v svojom poslaní naplnil tieto slová pápeža, ktorý ťa vybral za pomocného biskupa pre našu diecézu. Rob to v duchu tvojho biskupského hesla: „v každej доброте, spravodlivosti a pravde.“ (porov. Ef 5,9)

Počas konsekračnej modlitby sa nad kandidátom na biskupa otvorí kniha Evanjeliára. Ide o nádherný úkon s hlbokým významom. Evanjelium nie je

len slovo, ale samotný Kristus je Evanjelium. Boží Syn so svojím oživujúcim slovom má preniknúť celú tvoju osobu, celé tvoje bytie, milý spolubrat, aby si s ním vytváral jednotu. Nech on sám ťa utvára, formuje a urobí svetlom národov, ako sme to počuli v prvom čítaní z Knihy proroka Izaiáša. Otvorený evanjeliár vyjadruje jednu z najdôležitejších povinností biskupa, ktorým je ohlasovanie posolstva Pána Ježiša. Znamená to predkladať Kristovo taľomstvo v jeho plnosti, teda tie pravdy, ktoré nepoznať znamená nepoznať Krista. Od dnešného dňa bude pred tebou stáť náročná úloha, o ktorej hovorí apoštol Pavol svojmu spolupracovníkovi Timotejovi: „Hlásaj slovo, naliehaj vhod i nevhod, usvedčuj, karhaj a povzbudzuj so všetkou trpezlivosťou a múdrosťou. Lebo príde čas, keď neznesú zdravé učenie, ale nazhánajú si učiteľov podľa svojich chútok, aby im štekli uši.“ (2Tim 4,2-3) Drahý spolubrat, vstupuješ do služby biskupa pre náročné časy, keď sám na vlastnej koži zažiješ realitu týchto slov. Zákúsiš kritiku, neprijatie a odmietnutie pre tvoju vernosť Cirkvi. Keď prídu tie chvíle, povzbudzujem ťa slovami apoštola Pavla, ktorými ďalej vyzýva Timoteja: „Znášaj útrapy, konaj dielo evanjelistu, plň svoju službu.“ (2Tim 4,5)

Vo svojom biskupskom erbe máš vyobrazený náš katedrálly chrám svätého Martina. Nech Ti pripomína Tvoje spojenie a službu pre dobro Božieho ľudu Spišskej diecézy. V prvom rade ja sám sa budem opierať o tvoju ochotu, spoluprácu i radu. V tvojej osobe prichádza pre diecézu nová sila. Verím, že aj nové nadšenie a horlivosť. Pri správe Spišskej diecézy mi v tvojej osobe prichádza pomoc. Vzhľadom na veľkosť diecézy, pribúdajúce úlohy, ale aj pre moje ubúdajúce sily potrebujem, aby sa zabezpečila duchovná starostlivosť o veriacich. V rámci tvojej služby by pomocného biskupa ti osobitným spôsobom zve-

rujem starostlivosť o kňazskú formáciu. Využi svoje skúsenosti najmä z pôsobenia v kňazskom seminári v pozícii špirituála, aby si tým, ktorých si vtedy formoval na ich ceste ku kňazstvu, teraz bol ľudsky a duchovne blízko ako biskup. Ochotne ich vypočuj a zaujímaj sa o ich život, radosti i starosti.

V druhej časti erbu máš monštranciu s hostiou. Ako verný vysluhovať Božích tajomstiev napomáhaj veriacim, aby čím hlbšie poznali a žili tajomstvo Eucharistie, ktorá je prameňom a vrcholom celého kresťanského života. Prosím, milý spolubrat Ján, napomáhaj mi obnoviť v našej diecéze horlivý duchovný život a úprimné pristupovanie k sviatostiam. Povzbudzujem ťa slovami z Prvého listu apoštola Pavla Timotejovi: „Ty sám sa staň pre veriacich vzorom v reči, správaní, láske, vo viere a mravnej čistote.“ (1Tim 4,12)

Biskupskú vysviacku prijímaš v deň slávnosti narodenia Jána Krstiteľa, tvojho nebeského patróna. Život a pôsobenie Pánovho predchodcu bolo naplnené vernosťou povolaniu Pánovho proroka. Pripravoval ľud na príchod Ježiša Krista. Obrodu spoločnosti a Cirkvi vždy priniesli ľudia, ktorí mali prorockého ducha. Milý spolubrat, vyprosujem ti horlivosť a vernosť tvojho nebeského patróna a taktiež prorockého ducha. Nech aj tvojím pôsobením čoraz lepšie spoznáваме, že Kristus je pôvodcom pokoja, pravej radosti a spásy. Buď darom pre našu diecézu aj pre celú spoločnosť. Amen.

MONS. ŠTEFAN SEČKA, DIECÉZNY BISKUP

JEDEN ŽIVOT OVPLYVNIL MNOHÝCH

SPOMIENKA NA RÓBERTA NEUPAUERA

(5. 8. 1975 – 4. 5. 2019)

Keď sme sa pri pohrebe lúčili s Robom, medzi pohrebnými prejavmi viackrát odznela veľmi podmanivá veta: „Jeden život ovplyvnil mnohých“. Tento článok nechce byť nejakým úradným životopisom, ale skôr spomienkou a svedectvom o tom, ako Robo život ovplyvnil mňa.

Róba som stretol niekoľkokrát ešte počas štúdia v seminári, keď sme sa ako bohoslovci stretávali s Jožkom Krišandom a nadobúdali sme prvé skúsenosti s ohlasovaním Božieho slova Rómom. V tomto čase som si všimol, akým spôsobom komunikujú a čím sa zaoberajú ľudia, ktorí boli v Jozefovej blízkosti: Andrej Legutký, Robo Neupauer, Ján Buc, či Vlado Dzurenda. Už vtedy mi bolo jasné, že mám dočinenia so zrelými ľuďmi, ktorí majú blízko k tomu, aby sa vypracovali v osobnosti s vysokými kvalitami.

Od roku 2006 do roku 2012 som bol s Robom takmer v dennom kontakte. Moje prvé miesto po kňazskej vysviacke bola Spišská Belá, farnosť, v ktorej Robo žil a pracoval niekoľko rokov predtým, ako som tam prišiel. Vo filiálke Krížová Ves bolo začaté nielen s evanjelizáciou v rómskej komunite, ale aj so stavbou komunitného centra.

Pri výbere fotiek do tohto článku vrátil som sa v spomienkach do týchto rokov, keď som mohol spolupracovať s Robom. Veľmi veľa som sa od neho naučil.

Ako prvá nová vec bola pre mňa modlitba chvál. Robo na stretnutiach, ktoré mával spočiatku v rómskych rodinách, čítal a vysvetľoval Božie Slovo, hrával na gitare a cez slová piesní spolu s prítomnými oslavoval Boha.

Na tento druh modlitby som nebol zvyknutý, ale po týchto stretnutiach som tomu začal nielen rozumieť, ale postupne sa to stalo aj mne blízkym spôsobom modlitby.

Ďalšia vzácna vec, ktorú som si na Robovi všimol, bola jeho viera. Často sme sa ocitli pred rôznymi problémami. Robo do každej takejto situácie

vstupoval s dôverou voči Bohu s obrovskou trpezlivosťou a láskou. Pokoj, ktorý z neho aj v takýchto náročných situáciách vyžaroval, pôsobil autoritou proroka a Božieho muža.

Ovocie Robovej prítomnosti v Krížovej Vsi bolo neprehliadnuteľné. Ľudia, ktorí sa formovali na stretnutiach alebo chodievali na chvály, robili veľké duchovné pokroky, robili pokánie a mali čoraz krajší a hlbší vzťah s Bohom.

Pán Boh Roba obdaril mnohými darmi, medzi inými aj darom zjednocovať a spájať ľudí na dobrom diele. Dokázal motivovať a zapojiť ľudí do rôznych veľkých vecí aj napriek tomu, že títo ľudia nemuseli byť úplne najšikovnejší. Spočiatku sme spoločnými silami robili v komunitnom centre okrem duchov-

ných aj spoločenské akcie, ako napríklad „Krížová Ves hľadá Superstar“. V semifinálovom kole, keď to vyzeralo, že bude celá Krížová Ves hore nohami a že sa tam ľudia možno aj medzi sebou pobijú o to, ktorý kandidát postúpi ďalej, vo veľmi napätej situácii sa Robo prihovoril k preplnenej stále slovami: „Superstar v Krížovej Vsi nemusí byť nikto z nás. Môžeme toto miesto prenechať nášmu Pánovi Ježišovi Kristovi. On je náš Spasiteľ a Vykupiteľ, on je Darca našich talentov, nech je on vyvýšený!“ Potom Robo pristúpil ku každému zo súťažiacich a opýtal sa, či súhlasí s týmto rozhodnutím.

Všetci prítomní súhlasili a záver tejto „nebezpečnej akcie“ sme zakončili radostnou modlitbou. Pokojne sme mohli ukončiť toto náročné podujatie.

Avšak ovocie tohto „rozhodnutia“ prišlo až neskôr, keď sa dostavili jeho dôsledky. Na túto súťaž prišlo veľmi veľa ľudí. Aj takých, ktorí žili vzdialení od Pána Boha a vtedy sa mnoho srdcí otvorilo pre neho. Bola to tak napätá situácia, že asi nikto z prítomných neveril, že je možné, aby sa to skončilo takto.

Potom nasledovalo obdobie, keď sme spoločnými silami pripravili a realizovali viaceré formálne línie na lokálnej i diecéznej úrovni.

Podobný formačný program, aký beží vo Vážci (DAŠ), sme adaptovali na potreby Rómov. Takto vznikla „Rómska animátorská škola“ (RAŠ). Spoločnými silami a s Božou pomocou sme realizovali dva ročníky formačných stretnutí Foros aj pre rómske komunity zo širokého okolia.

V tomto čase bol Robo zamestnaný ako komunitný pracovník v Krížovej Vsi a vstúpil do katolíckeho manželstva s manželkou Martou. Pán Boh im požehnal syna Samuela a bývali v Kežmarku.

V roku 2012 som bol preložený do Starej Ľubovne a mal som na starosti rómsku komunitu v Podsadku. S Robom som naďalej spolupracoval, avšak už nie denne, len na spoločných akciách. V tom čase Robo písal dizertačnú prácu na 3. vysokoškolskom stupni a obhájil doktorát PhD.

Nasledovalo obdobie, keď Robo zmenil pracovný pomer a stal sa zamestnancom komunitného centra v Čičave. Rómom v Krížovej Vsi sa už venoval trochu menej. Avšak stále bol zaangažovaný v pastoračii Rómov. Môžem smelo povedať, že jeho srdce ho-relo pre ohlasovanie Evanjelia. Robo bol človek s víziou. Videl dopredu, čo všetko je možné tým, ktorí veria. Viedol učenický seminár, ktorého cieľom bolo dôkladné spoznávanie Svätého písma a snaha v súčasných podmienkach žiť ako Kristov učeník. Na

tieto semináre prichádzali ľudia, ktorí mali skutočný záujem o Božie veci.

Musím sa priznať, že som veľmi rád a pozorne počúval Robove vyučovania, lebo dokázal zrozumiteľným spôsobom podať aj náročné teologické pravdy. Robo veľa študoval a veľa o tom aj premýšľal, a ovocie štúdiá a uvažovania odovzdal ľuďom, ku ktorým ho Pán Boh takým zvláštnym spôsobom povolal.

Som veľmi vďačný Pánu Bohu za Roba a som presvedčený, že aj naša diecéza cez jeho službu dostala veľmi veľa požehnaní a duchovného dobra, ktoré prijali hlavne ľudia v Krížovej Vsi, Spišskej Belej, diecézna animátorská škola, a aj my všetci, Robovi priatelia.

ŠTEFAN HRBČEK
FARÁR NOVOŤ

SVIATOSTI V MENTALITE RÓMOV

Sviatosti zohrávajú v živote Rómov dôležitú úlohu, aj keď ich nie vždy chápú podľa katolíckeho učenia. Niekedy sú to pre nich skôr tajomné, priam magické úkony. Isteže sa nájdu aj takí, ktorí vďaka pastoračnej horlivosti nejedného kňaza čoraz viac chápu hĺbku jednotlivých sviatostí. Nasledujúci príspevok sa pokúša krátko priblížiť, ako Rómovia chápú tieto sviatosti na základe *Smerníc pre pastoračiu Rómov* (ďalej SPPR) a poznatkov i skúsenosti viacerých autorov.

KRST

Najžiadanejšou sviatosťou u Rómov je zvyčajne krst. Treba sa vyhýbať krstom bez náležitej prípravy“ (SPPR 63). Rómovia v mnohých prípadoch nechápu skutočný zmysel krstu. Dôvody, pre ktoré žiadajú o krst dieťaťa, sú zväčša, aby neplakalo, aby dobre spalo a aby nebolo choré.¹ Tiež sa obávajú tzv. bosorky - *guli daj*, ktorá môže dieťa vymeniť za svoje škaredé a chorľavé dieťa. V tomto prípade si myslia, že najbezpečnejšou ochranou pred jej vplyvom je krst.² Podľa iných povier dovtedy, kým dieťa nie je pokrstené, je ohrozené pôsobením rôznych zlých síl - démonov a aby sa zabránilo ich vplyvu, tak sa dávajú dieťaťu do perinky ochranné predmety - ako ihla, hrebeň, nitka. Niekde sa stretávame aj s tým, že nechávajú v miestnosti, kde je dieťa, svietiť svetlo. A taktiež dávajú dieťaťu po narodení okrem vlastného mena aj prezývku, aby oklamali zlých duchov, ktorí nebudú vedieť nájsť to dieťa podľa mena, ak by mu chceli ublížiť.³

SVIATOSŤ BIRMOVANIA

„Predovšetkým pre mladých Rómov je veľmi dôležitá pastoračia zameraná na sviatosť birmovania,

ktorá je v rómskej komunite prakticky neznáma“ (SPPR 65).

Rómovia túto sviatosť dobre nechápu aj preto, že je pre nich dosť nepochopiteľná predstava o daroch Ducha Svätého a vôbec o Duchu Svätom. Sviatosť birmovania berú skôr ako rodinnú, spoločenskú udalosť.⁴ Prípadne, ako nevyhnutnú podmienku pre to, aby raz mohli byť krstnými a birmovnými rodičmi. Takéto nesprávne chápanie by nás však nemalo odradiť od toho, aby sme sa počas prípravy k prijatiu tejto sviatosti nepokúsili im tieto skutočnosti vysvetliť.

SVÄTÁ OMŠA A EUCHARISTIA

„Prameňom a vrcholom spoločenstva v Kristovi a s Cirkvou je Eucharistia, spomienka Pánovej smrti a zmŕtvychvstania, sviatosť, ktorej význam ešte Rómovia naplno nepochopili“ (SPPR 66). Pred Eucharistiou však majú rešpekt, lebo vedia, že je to spojené s kostolom, a teda s niečím posvätným. No účasti na svätej omši a následne na svätom prijímaní neprikladajú veľkú váhu. Navštevovanie kostola je pre nich iba akýsi „sekundárny“ prejav viery. Rómovia si niekedy hovoria, že skutočnú vieru má každý v sebe a nemusí ju prejavovať navonok tým, že chodí do kostola. Vidíme to aj pri ich príchode do lai-

1. Porov. LIÉGEAIS, J.P. *Rómovia, cigáni, kočovníci*. Bratislava : Charis, 1997, s. 82.

2. Porov. MANN, A.B. *Vzťah Rómov k viere*. In *Pastorácia Rómov*. Prešov : Petra, 2009, s. 28.

3. Porov. HANOBÍK, F. *Rómovia, zvyky, tradície, rodina, cirkev*. Košice : Arcidiecézne katechetické stredisko, 2003, s. 16.

4. Porov. RUŽBARSKÝ, P., ČUREJA, F. *Duchovný svet Rómov*. Prešov : Vydavateľstvo Michala Vaška, 2004, s. 43.

cizovaného prostredia, kde nemajú potrebu zachovať praktizovanie náboženského života práve pravidelným chodením do kostola.⁵ Samozrejme musíme poznamenať, že nemalou mierou k tomu, že Rómovia veľmi do kostola prísť nechcú, prispieva aj nepriatie zo strany majority. Necítia sa v kostole, v spoločenstve veriacich, prijatí.⁶

SVIATOSŤ ZMIERENIA

„Sviatosť pokánia a zmierenia nachádza svoju – hoci od sviatostnej formy vzdialenú – paralelu vo zvyklostiach Rómov, ktorí neprestajne a niekedy i verejne prosia Boha o odpustenie za vlastné nedostatky“ (SPPR 67). Svätá spoveď je skutočne jednou z veľmi užitočných sviatostí, ktorá nenahradiateľným spôsobom napomáha pri formovaní morálnych postojov Rómov. Je predovšetkým úlohou kňazov, aby Rómom pomáhali pochopiť zmysel a hĺbku tejto sviatosti a aby zakúsili vo svojom živote skutočnosť Božieho milosrdenstva. Ich súčasný postoj k tejto sviatosti je rôznorodý. Stretneme sa s kňazmi, ktorí tvrdia, že Rómovia by sa u nich nikdy nespovedali a ani to nepovažujú za potrebné.⁷ Tiež s kňazmi, ktorí vidia nedostatočné chápanie tejto sviatosti, lebo Rómovia vyhľadávajú sviatosť zmierenia predov-

všetkým pre to, lebo potrebujú zrušiť prísahu, ktorú nerozvážne, v hneve vyslovili. V tých lepších prípadoch, potom chodia na svätú spoveď iba pred Vianocami, Veľkou nocou, či pred svadbou, krstom a pohrebom. Spoveď chápu najmä ako očistný rituál, ktorý má odvrátiť od človeka nešťastie a Boží hnev.⁸ Sú však aj také prípady, že Rómovia sa spovedajú naozaj veľmi pekne, úprimne a dôkladne. Túto skutočnosť môžeme pozorovať predovšetkým tam, kde sa Rómom kňaz intenzívne venuje.

POMAZANIE CHORÝCH A POHREB

„Pomazanie chorých je sviatosťou, ktorá sa v rómskom spoločenstve nielenže nepraktizuje, ale ako sviatostný znak Krista a modlitba celej Cirkvi za chorého sa aj nesprávne chápe. Odmietanie sviatosti je spôsobené falošným presvedčením, že súvisí so smrťou“ (SPPR 69). Je dôležité objasňovať im skutočný význam tejto sviatosti.

Otázka smrti a zomrelých je v rómskom prostredí poprepletaná taktiež mnohými poverami. Boja sa smrti, predovšetkým mŕtvych a duchov mŕtvych – tzv. *mulov*, o ktorých veria, že môžu negatívne zasahovať do ich života tu na zemi. Veria v rôzne znamenia blížiacej sa smrti, napr. zavýjanie psa v noci, alebo ak sa dotýčnému sníva o spadnutí domu, vypadnutí zuba, o zhasnutí sviečky, lampy a pod. Po smrti človeka zakrývajú zrkadlo, aby sa v ňom mŕtvy nevideli, alebo aby v ňom živí nevideli ďalších mŕtvych.

5. Porov. HABART, T. Analýza dotazníkového šetrení o zkušenostiach a možnostiach pastorače Romů. In *Pastorácia Rómov*. Prešov : Petra, 2009, s. 116.

6. Porov. TONDRA, P. *Pastorácia Rómov a ich zmysel pre vieru* : diplomová práca. Spišské Podhradie : KU, 2006, s. 24.

7. Porov. LANČARIČ, J. Predstavenie práce saleziánov v Nemecku. In *Preventívny systém v rómskom svete*. Bratislava : DON BOSCO, 2010, s.80.

8. Porov. RUŽBARSKÝ, P., ČUREJA, F. *Duchovný svet Rómov*. Prešov : Vydavateľstvo Michala Vaška, 2004, s. 46.

V dome sa svieti, veria, že ich to chráni pred negatívnymi vplyvmi mŕtvych. Do truhly vkladajú zomrelému jeho obľúbené predmety, napr. fajku, husle a pod. Celý čas, kým je truhla v dome, sa pri mŕtvom vartuje – stráži.⁹ Mŕtvy je zväčša v inej miestnosti, ako v tej, v ktorej sa schádza rodina. Dost veľa sa vtedy pije, aby sa zabudlo na žiaľ, ako to Rómovia hovoria.

KŇAZSTVO

Kňazské a vôbec akékoľvek duchovné povolanie medzi Rómami je skôr výnimkou. Môže to byť aj dôsledkom ich veľkej túžby po rodine, a teda nedostatku chápania záväzku celibátu, či celkového nepochopenia zasväteného života. Kňaz, ktorý vyšiel z rómskeho prostredia - má dosť zložitú situáciu najmä u sociálne zaostalejších Rómov, ktorí ho obviňujú z povýšeneckosti a vidia v ňom kohosi, kto sa chce hrať na gádža – bieleho. Nevedia ho potom prijať medzi seba. Na druhej strane na rómskeho kňaza, ktorý je zo sociálne vyspelejšieho prostredia, sú miestni Rómovia hrdí.¹⁰

Všeobecný význam kňaza, ktorý pôsobí medzi Rómami, sa u jednotlivých skupín líši, podľa stupňa vývoja náboženských predstáv a intenzity kontaktov kňaza s danou komunitou. Na jednej strane ho berú ako obyčajného človeka, na druhej strane ako „kúzelníka“, resp. tajomnú bytosť. Potrebujú ho najmä pri zrušení prísahy, pri vysluhovaní obradov, pri posväcovaní a pod.¹¹ Vzťah ku kňazovi zo strany Rómov najmä zo sociálne nižších vrstiev je pozitívny, lebo ho považujú za človeka, ktorý dokáže komunikovať s „druhým svetom“, preto mu prejavujú úctu a majú pred ním rešpekt. O prijatí či ignorovaní kňaza zo strany Rómov často rozhoduje aj miera jeho osobnej charizmy a angažovanosti.¹² Veľmi dôležité je, aby Rómovia cítili, že kňaz je tu pre nich a má ich rád.

MANŽELSTVO

„Pokiaľ ide o manželstvo, je zrejmé, že v rómskej kultúre a tradícii je hlboko zakorenené a súvisí s množstvom rituálov, keďže každá skupina má odlišný, hoci ich podstata je vždy rovnaká. Manželskí partneri preberajú na seba všetky manželské práva a povinnosti pred tvárou spoločenstva, ktoré potvrdzuje platnosť tohto zväzku, ako trvalého stavu, zaisťujúceho v podstatnej miere etické a prirodzené hodnoty ako sú sloboda, vernosť, nerozlučiteľnosť a plodnosť. Manželský zväzok sa blíži katolíckemu pohľadu na manželstvo“ (SPPR 68).

Samotnému cirkevnému obradu sobáša sa často podriaďujú iba ako nevyhnutnému predpokladu pre krst svojich detí. Ale tiež má pre nich význam aj z pohľadu prísahy, ktorú berú veľmi vážne. O cirkevný obrad požiadajú zväčša až po niekoľkých rokoch spoločného života. Spoločný „manželský“ život začínajú žiť už vtedy, keď im to dovoľia rodičia. To nastáva po tzv. *mangavipen* – a i keď to v preklade nazývame pytačky, predsa to je pre Rómov ako by samotný svadobný obrad, lebo od toho momentu môžu dvaja mladí už spolu bývať.¹³ Tiež je zaujímavé, že potom sa už zväčša nerozhádzajú.

ZÁVER

Je veľkou výhodou, že Rómovia na našom území majú o sviatosti často záujem a aj keď sme mohli vidieť, že nie vždy ich chápú tak ako treba, môže to byť pre nás vzácna príležitosť, keď k nám prídu, aby sme ich mohli formovať a ešte viac pritiahnuť k Bohu i do spoločenstva Cirkvi. Ak budeme lepšie poznať ich nesprávne postoje, budeme môcť, predovšetkým v príprave k prijatiu sviatostí, primerane reagovať a privádzať ich k správne chápaniu.

MARTIN MAJDA,
KŇAZSKÝ SEMINÁR SPIŠSKÁ KAPITULA

9. Porov. MANN, A.B. Vzťah Rómov k viere. In *Pastorácia Rómov*. Prešov : Petra, 2009, s. 31.

10. Porov. MANN, A.B. Vzťah Rómov k viere. In *Pastorácia Rómov*. Prešov : Petra, 2009, s. 30.

11. Porov. RUŽBARSKÝ, P., ČUREJA, F. *Duchovný svet Rómov*. Prešov : Vydavateľstvo Michala Vaška, 2004, s. 49.

12. Porov. PODOLINSKÁ, T. Koho Boh? „O kultúrnej aproximácii kresťanstva medzi Rómami na Slovensku“. In *Pastorácia Rómov*. Prešov : Petra, 2009, s. 92.

13. Porov. RUŽBARSKÝ, P., ČUREJA, F. *Duchovný svet Rómov*. Prešov : Vydavateľstvo Michala Vaška, 2004, s. 50-51.

MALÝ EXKURZ DO RÓMSKEHO JAZYKA

Na úvod treba povedať, že rómsky jazyk už je kodifikovaný a to na základe východoslovenského rómskeho dialektu. Veľkú zásluhu na tom má pani profesorka Milena Hübschmanová, ale aj pani Hana Šebková a Edita Žlnayová. Hoci sa hovorí, že Rómovia na rôznych miestach rozprávajú rôznymi dialektmi, viacmenej je rómčina veľmi podobná a Rómovia si rozumejú a dohovoria sa. Väčší problém už je, ak ide o Rómov z rôznych krajín, lebo často preberajú pojmy z jazyka väčšinového obyvateľstva a tak aj píšu, čím sa od seba jazykovo vzdalujú a nie vždy si rozumejú.

Rómčina je novoinďický indoeurópsky jazyk, čoho dôkazom je hovorová stavba rómčiny a základný slovný fond: pomenovania častí tela, rodinných príslušníkov, bežných činností a pod. Spomeniem niektoré časti tela: hlava – o šero, oko – e jakh, tvár – o muj, ruka – o vast, srdce – o jilo, noha – e čang, ucho – o kan, chodidlo – o pindro.

„Slovenská rómčina“ je jedným z troch hlavných nárečí, ktorými hovoria Rómovia v Čechách a na Slovensku. Ďalším nárečím, ktorým hovoria Rómovia na juhu a juhozápade Slovenska, je tzv. ahi – dialekt, niekedy tiež nazývaný maďarský. Tretím nárečím rómčiny je nárečie tzv. olašských Rómov, ktoré má niektoré prvky spoločné s balkánskymi jazykmi, avšak zachoval si aj niektoré starobylé črty.

Dnes sa už dajú nájsť aj rôzne učebnice rómskeho jazyka, dokonca je možné nájsť na internete aj rómsko-slovenský slovník.

Čo sa týka používania rómskeho jazyka samotnými Rómami, v osadách sa zvyčajne rozpráva rómsky, no niektorí Rómovia, ktorí žijú dlhodobo medzi majoritným obyvateľstvom, napríklad v mestách rozprávajú slovensky, ba sú aj takí, ktorí neovládajú rómsky jazyk a niektorí sa aj hanbia za rómsky jazyk, lebo sa hanbia za to, že sú Rómovia. V rómčine sa hovorí: „Ko pes ladžal vas peskeri e čhib, ladžal pes te vaš peskeri daj. – Kto sa hanbí za svoj jazyk, hanbí sa tiež za svoju mamu.“

Rozumieť rómskemu jazyku je pre kňaza pôsobiaceho v rómskom prostredí veľkou výhodou z via-

cerých hľadísk. Po prvé preto, že mu to pomôže rozumieť, keď sa medzi sebou rozprávajú rómsky, že ho tak ľahko nedobehnú a neoklamú. Po druhé, rozumieť jazyk pomáha rozumieť človeku, ktorý daným jazykom rozpráva, jeho mysleniu a spôsobu života. Po tretie sa kňaz môže pomocou jazyka veľmi priblížiť Rómom, najmä deťom a mládeži. Mne rómčina pri vyučovaní náboženstva veľmi pomáha, lebo dokážem rómskym deťom lepšie vysvetliť niektoré naše slovenské pojmy. Nehovoriac o tom, že mnohé rómske deti z tých najchudobnejších osád, keď prichádzajú do školy, ani veľmi nevedia po slovensky. Napríklad, ako vysvetlite rómskym deťom slovo pýcha? Čo im to hovorí? Alebo pokora? Alebo slovo čnosť? A pod. Zoberme si slovo pýcha: v rómčine sa na označenie pyšného človeka používa slovo barikano, čo je vlastne zložené z dvoch slov veľký a byť, stávať sa. Doslova barikano znamená: robí sa veľkým, do slovenčiny prekladáme pyšný.

A teraz vám chcem ponúknuť zopár vyjadrení z náboženskej oblasti a bežného života v rómskom jazyku, ktoré by sa mohli hodiť aj pri vyučovaní náboženstva.

O Del hino o kamiben. – Boh je láska. O Del hino amaro Dad. – Boh je náš otec. O Del hino amaro Raj. – Boh je náš Pán. Služinava le Devleske. – Slúžim Bohu. Paťav le Devleske. – Verím Bohu. O Del phenel andre Biblia. – Boh hovorí vo Svätom písme. Paťav tuke, miro Del. – Verím ti, môj Bože. Me som bokhalo. – Som hladný. Me som nasvalo. – Som chorý. So kames? – Čo chceš? Beš tele! – Sadni si! Ušten upre – Postavte sa! Šunen man! – Počúvajte ma! Phen mange – Povedz mi. Keci berša tuke? – Koľko máš rokov? Sar tut vičines? – Ako sa voláš? Sar tuke? – Ako sa máš? Sar džives? – Ako žiješ? Ačhen cicho! – Buďte ticho! Kaj bešes? – Kde bývaš? Katar sal? – Odkiaľ si?

O maro - chlieb, e čuri - nož, o kamiben - láska, baro/i – veľký/á, cikno/i – malý/á, tulo/i – tučný/á, šuko/i – chudý/á, o šero - hlava, sasto – zdravý, nasvalo – chorý, o dad – otec, e daj – mama, miro dad – môj otec, miri daj – moja mama, e phen – sestra,

o phral – brat, e familja – rodina, phrala-pheňa - bratia a sestry, adaďives – dnes, tajsa – včera (aj zajtra), kalo/i – čierny/a, parno/i – biely/a, dilino – hlúpy, diliňi – hlúpa, gaďaver/i – múdry/a, prosinav – prosím, palikerav – ďakujem, upre – hore, tele – dole, upre-tele – hore dole.

Me som – ja som, tu sal – ty si, jov hino – on je, joj hiňi – ona je, amen sam – my sme, tumen san – vy ste, jon hine – oni sú.

Na záver malá ukážka – známa modlitba Milana Rúfusa za rodičov v rómskom jazyku:

Modlišagos pal o daj-dad

Rajoro, savo sal upre pro zegos (ňebos), arakh savore čhavage le dajen. Kaj te baronandro tato el o vasta sar chumer pro maroro. *Pane, ktorý si na nebi, zachovaj všetkým deťom mamy. Nech ako cesto na chle-bík im rastú v teple pod rukami.*

De le čhavage le dadores, pro sako ďives, na či idž. Bijo dadoro hiňi e bakrori našaďi u hiňi bijo pastiris. *Podaruj deťom otecka na každý deň, nie iba včera. Bez otecka je ovečka zatúlaná a bez pastiera.*

Arakh amenge so dujdženen, sem duj vasta amen hin tutar. Duj vastora le čhavorenge kerďa o Del: jekh perdal o dadoro, dujto perdal e dajori. *Zachovaj nám obidvoch, veď dve ruky od Teba máme. Dve ruky deťom stvoril Boh: pre ocka jednu a druhú mame.*

MARIÁN SIVOŇ,
FARÁR LETANOVCE

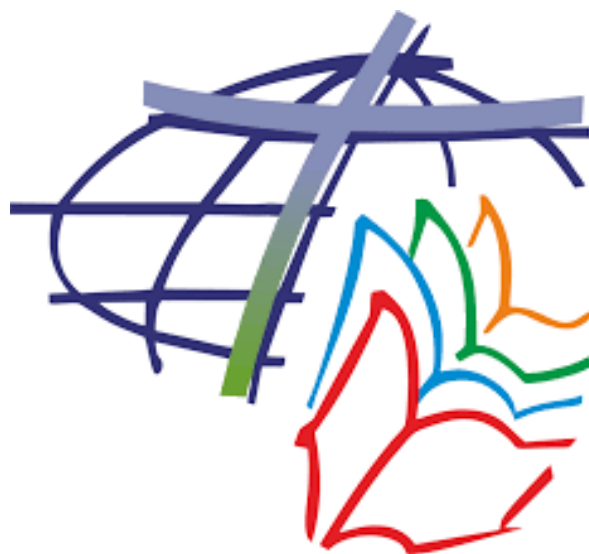
KATOLÍCKA BIBLICKÁ FEDERÁCIA, NÁSTROJ BIBLICKÉHO APOŠTOLÁTU

Zvolanie a priebeh Druhého vatikánskeho koncilu, ktorý sa uskutočnil v rokoch 1962 – 1965, patrí k najväčším svetovým udalostiam 20. storočia. Bolo to dielo Božej prozreteľnosti a výsledok pozitívneho vnímania znakov čias zo strany pápeža sv. Jána XXIII. a mnohých nábožných ľudí, ktorým nechýbala odvaha a dôvera v Božiu pomoc. Tento koncil daroval Cirkvi a svetu 4 konštitúcie, 9 dekrétov a 3 deklarácie, ktoré dnes predstavujú ideový program pre službu a činnosť Cirkvi vo svete a znamenajú spoľahlivú orientáciu aj pre kresťanov ako jednotlivcov. Koncilové dokumenty je teda potrebné poznávať, zamýšľať sa nad nimi a diskutovať o nich v spoločenstvách a podľa nich sa riadiť.

Pre oblasť Svätého písma je medzi uvedenými dokumentmi vyhradená vieroučná konštitúcia O Božom zjavení (*Dei Verbum*). Latinské slová *Dei Verbum*, prvé v uvedenej konštitúcii, znamenajú *Božie slovo*. Ide o prastarý zvyk nazývať významné dokumenty podľa ich začiatkových slov. Konštitúcia má 6 kapitol, ktoré hovoria o Božom zjavení, o Tradícii, o inšpirácii Písma, o Starom zákone, o Novom zákone a o Svätom písme v živote Cirkvi. Najmä posledná kapitola povzbudzuje katolíkov venovať sa čítaniu, meditácii a šíreniu Božieho slova rozličnými spôsobmi, ktoré sú možné a zrozumiteľné.

KARDINÁL AUGUSTÍN BEA, S. J.

K hlavným osobnostiam, ktoré sa v otázkach biblického apoštolátu a biblickej pastorácie angažovali tak na koncile, ako aj po jeho skončení, patrili kuriálny kardinál nemeckého pôvodu Augustín Bea, S. J. (1881 – 1968). On ako spolupredseda prípravnej komisie, ktorá mala pripraviť návrh osnovy pre dokument o Božom zjavení, bol hlavným „motorom“ prípravy tohto vynikajúceho koncilového do-

kumentu. On má aj hlavný podiel na rozvinutí biblického apoštolátu v čase Druhého vatikánskeho koncilu a tesne po ňom.

Augustín Bea pochádzal z južného Nemecka (Baden-Württemberg), študoval v Nemecku. Venoval sa biblickej exegéze Svätého písma, vyučoval na pápežských univerzitách v Ríme, bol činný aj v svojej jezuitskej reholi. V rokoch 1930 – 1949 bol rektorom Pápežského biblického inštitútu. Veľké zásluhy si získal aj v oblasti prekladov biblických textov. V roku 1959 bol vymenovaný za kardinála a bol členom viacerých rímskych kongregácií. Počas Druhého vatikánskeho koncilu a pred ním sa výraznou mierou podieľal na formulácii návrhov viacerých prípravných dokumentov. Tie potom prevzal a do definitívnej formy upravil koncil a napokon pápež sv. Pavol VI. svojou autoritou schválil. Týkalo sa to predovšetkým vieroučnej konštitúcie *Dei Verbum*, O Božom zjavení.

Spolu s kardinálom A. Beom sa v oblasti biblického apoštolátu angažovali mnohí ďalší, a to ešte aj pred koncilom. Napr. Páter Pius Parsch (1884 –

1954), augustinianský kanonik, sa vyznamenal tým, že pred koncilom rozvíjal v Rakúsku duchovnú obnovu formou liturgického a biblického hnutia. Tak tiež niektorí teológovia z Nemecka a Francúzska prispeli k formulácii určitých nových téz o Božom zjavení, ktoré koncil potom prevzal do svojich textov.

INŠTITUCIONALIZOVANÝ BIBLICKÝ APOŠTOLÁT

Konštitúcia Dei Verbum obsahuje viaceré impulzy a povzbudení veriacim, aby sa podujali na dieło šírenia Božieho slova a života podľa neho, napr.: „Sväté písmo má byť veriacim čo najprístupnejšie“ (DV 22). Na iných miestach konštitúcie sa odporúča pripraviť nové preklady Písma (DV 22), snažiť sa o dôkladnejšie pochopenie Písma (DV 23), Sväté písmo má byť dušou posvätnéj teológie (DV 24). Koncil napokon odporúča všetkým, aby často čítali Sväté písmo a nadobudli si *vznešené poznanie Krista Ježiša* (porov. Flp 3,8; porov. DV 25).

Vychádzajúc z týchto povzbudení a odporúčaní, ihneď po koncile sa začali ozývať hlasy volajúce po inštitucionálnej koordinácii rozličných iniciatív v tejto oblasti. V roku 1967 Walter Abbott, riaditeľ

Úradu pre spoločnú biblickú prácu¹ cestoval po celom svete a zisťoval, ako sa v jednotlivých krajinách naplňujú myšlienky konštitúcie Dei Verbum a ako sa realizuje pastoračia v oblasti popularizácie Svätého písma po koncile. Chcel zistiť možnosti vytvorenia „spoločného biblického diela“. Priebežne sa kontaktoval s katolíckymi biblistami, profesormi Biblického inštitútu v Ríme, a s nemeckým Katolíckym biblickým dielom (zal. 1933).

V roku 1968 kardinál Augustín Bea zvolal stretnutie delegátov z viacerých krajín, aby zhodnotili situáciu týkajúcu sa miestnych problémov v otázke biblického apoštolátu. Zhodli sa na potrebe založenia medzinárodnej katolíckej federácie pri biblický apoštolát, ktorá by koordinovala existujúce biblické pastoračné činnosti a pomáhala tak miestnym cirkvám pri implementácii Svätého písma do života Cirkvi. Riadiaci výbor pripravil potom základné stanovy pre vznikajúcu biblickú inštitúciu. Prvé stretnutie tohto výboru sa uskutočnilo v apríli 1968 v holandskom meste Boxtel.

Napokon na základe iniciatívy kardinála Johana Willebrandsa, predsedu Sekretariátu pre napomáhanie jednoty kresťanov, dňa 16. apríla 1969 so

1. Uvedený úrad bol osobitným oddelením Sekretariátu pre napomáhanie jednoty kresťanov.

súhlasom pápeža Pavla VI. bola založená organizácia pod názvom „Svetová katolícka federácia pre biblický apoštolát“, pre ktorú bol v r. 1990 prijatý jednoduchší názov „Katolícka biblická federácia“² (ďalej KBF).

ŠTRUKTÚRY KBF

KBF pozostáva z miestnych členských organizácií, ktoré majú biblický apoštolát ako svoju prioritu. Organizácie môžu byť buď riadnymi alebo asociovanými členmi. Za jednu krajinu môže byť iba jeden riadny člen, teda organizácia, ktorú ako svojho reprezentanta určí príslušná konferencia biskupov. Ostatné organizácie (rehole, vydavateľstvá, pastoračné centrá...) sú pridruženými (asociovanými) členmi. KBF je dnes prítomná cca v 130 krajinách a má okolo 350 členských organizácií. KBF je podľa cirkevného práva chápaná ako medzinárodné združenie veriacich, je právnickou osobou, okrem kánonov cirkevného práva sa riadi vlastnými štatútmi. Prezidentom KBF je volený biskup, ktorého vo funkcii schvaľuje Svätá stolica. Funkčné obdobie prezidenta KBF je 6 rokov. Riadni členovia, konkrétne ich šta-

tutárni zástupcovia, vytvárajú plenárne zhromaždenie, ktoré sa stretáva raz za 6 rokov a je najvyšším orgánom federácie. Medzi plenárnymi zhromaždeniami riadi federáciu výkonný výbor. Výkonnými orgánmi KBF sú: správna rada, generálny sekretár, regionálni koordinátori.

KBF je rozdelená do 7 regiónov: Afrika, Ázia, Európa, Blízky východ, Latinská Amerika, Severná Amerika, Oceánia. Niektoré z týchto regiónov sa členia na menšie regióny alebo aj subregióny. Ich úlohou je podporovať biblickú pastoračnú službu vo svojich regiónoch a koordinovať ju s podporou generálneho sekretariátu. Všetci koordinátori pracujú ako dobrovoľníci.

POSLANIE KBF

KBF má svoje poslanie zakotvené v štatútoch, ktoré sa v prípade potreby môžu upravovať. Poslanie KBF spočíva v napomáhaní biblického apoštolátu takým spôsobom, aby sa Božie slovo stalo dynamickým prameňom inšpirácie pre všetky oblasti života a poslania Cirkvi v dnešnom svete. Teda poslanie KBF je formulované v širokom zmysle, pričom sa dáva veľký priestor pre miestne podmienky jednotlivých kontinentov alebo krajín. KBF zároveň reš-

2. Porov. <https://c-b-f.org/de/Wer-wir-sind/Geschichte> 8. júna 2020.

pektuje štatúty svojich členov, a tak potvrdzuje svoju otvorenosť jednak voči kultúrnym a spoločenským podmienkam v tej-ktorej krajine, a jednak aj voči možnostiam, ktoré členské organizácie KBF v jednotlivých krajinách majú. Tu je veľký priestor pre jednotlivé konferencie biskupov, ktoré úzko spolupracujú so svojimi biblickými organizáciami, predkladajú im svoje očakávania a nakoľko môžu, ich aj podporujú.

KATOLÍCKE BIBLICKÉ DIELO NA SLOVENSKU

Katolícke biblické dielo (ďalej KBD) je riadnym členom KBF od začiatku svojej existencie. Stalo sa ním na základe poverenia zo strany Konferencie biskupov Slovenska. KBD vzniklo rozhodnutím KBS v marci 1993, má právnu subjektivitu odvodenú od KBS. KBD spolu s ďalšími katolíckymi biblickými organizáciami tvorí v štruktúre KBF subregión Stredná a východná Európa. Na poste riaditeľov KBD doteraz pracovali:

- Mons. Ján Maga (od jeho založenia až do svojej smrti 2. 1. 1996),
- prof. Jozef Leščinský (1996 – 1999),
- Mons. prof. Anton Tyrol (1999 – 2011),
- ThDr. Peter Nákačka (2011 – 2013),
- ThDr. Iveta Fides Strenková, C. J. (2013 – 2018),
- ThDr. Anton Ziolkovský (2019 –).

Od začiatku existencie KBD (1993) bol jeho sídlom Svit, krídlo farskej budovy, a to až do roku 2012, keď sa KBD presťahovalo do priestorov Katolíckej univerzity v Ružomberku. KBD sa riadi podľa vlastných štatútov, ktoré schvaľuje Konferencia biskupov Slovenska. Najnovší štatút bol schválený na zasadnutí KBS v Šaštíne-Strážach dňa 22. novembra 2018. Podľa tohto štatútu KBD pracuje systémom riaditeľ + referentka + Rada KBD + členovia KBD. Nad činnosťou KBD má patronát poverený biskup, člen KBS. Tohto času je ním Mons. František Rábek, vojenský ordinár. KBD pracuje formou projektov, z ktorých najvýraznejšie sú: kurzy lektorov, kurzy biblických postáv, vydavateľská činnosť, komentáre k nedeľným textom Písma, nedeľa Božieho slova, vystúpenia biblistov v Rádiu Lumen a TVLux a iné. Najnovšia aktivita KBD je nasmerovaná na tvorbu členskej základne.

MONS. ANTON TYROL
PRESEDA RADY KBD

KOSTOL SV. PETRA A PAVLA V STRÁŇACH POD TATRAMI

Obec Stráne pod Tatrami má podobnú históriu ako mnohé iné obce na Spiši. Pôvodne bola osídlená nemeckými kolonistami, ktorí ju pomenovali v svojej reči ako Vorberg (Berg = vrch, resp. hora, vor = predložka znamenajúca pred, resp. umiestnenie na prednej strane), čo vo voľnom preklade zodpovedá jej zemepisnej polohe pod tatranským horským masívom. V priebehu stáročí sa objavili aj iné názvy v podobe fonetického odvodenia napr. Forberg, Forberk... až po snahy o poslovenčenie ovplyvnené spišským nárečím – Foľvark, Foľvarky do roku 1948. Od roku 1948 sa používa súčasný rýdzo slovenský názov.

V obci sa nachádzajú dva kostoly – rímskokatolícky a evanjelický (klasicistický z roku 1802). Pôvodne gotický rímskokatolícky kostol sv. Petra a Pavla z konca 13. storočia bol v 15. a 17. storočí prestavaný. Žije tu okolo 2200 obyvateľov najmä rímskokatolíckeho vierovyznania, z čoho je približne 2000 rómskeho pôvodu.

Foto: L. Kalavský

LUBOMÍR KALAVSKÝ

Vo štvrtok 18. júna 2020 prijali naši piati seminaristi, absolventi 5. ročníka teológie, prvý stupeň sviatosťi kňazstva, keď ich emeritný otec biskup Mons. Andrej Imrich vysvätil za diakonov. Vysviacka sa konala v Katedrále sv. Martina v Spišskej Kapitule. Diakonát prijali:

Lukáš Briš, Ing. Marek Gavalier, Jozef Kudlačák, Stanislav Lopatovský, Ján Zavacký.

FOTO: LADISLAV VALEČNÍK A EUBOMÍR KRETT

V sobotu 20. júna 2020 štyria naši diakoni, absolventi štúdia katolíckej teológie, prijali sviatosť kňazstva, keď ich diecézny otec biskup Mons. Štefan Sečka vysvätil za kňazov. Vysviacka sa konala v Katedrále sv. Martina v Spišskej Kapitule. Sviatosť kňazstva prijali:

Peter Kalis, Ing. Marek Puškáš, Tomáš Rušin, Štefan Štellmach.

FOTO: LADISLAV VALEŇČÍK A LUBOMÍR KRETT

V stredu 24. júna 2020 prijal biskupskú vysviacku Mons. Ján Kuboš. Hlavným svätiteľom bol diecézny otec biskup Mons. Štefan Sečka a spolusvätiteľmi apoštolský nuncius na Slovensku Mons. Giacomo Guido Ottonello a emeritný pomocný biskup Spišskej diecézy Mons. Andrej Imrich. Vysviacka sa konala v Katedrále sv. Martina v Spišskej Kapitule.

FOTO: LUBOMÍR KRETT

STAŇTE SA NAŠÍM PRISPIEVATEĽOM

DEJE SA VO VAŠEJ FARNOSTI ČI V SPOLOČENSTVE NIEČO PODNETNÉ?

DAJTE O TOM VEDIEŤ!

NAPÍŠTE NA CASOPIS@KAPITULA.SK.

AK CHCEŠ DOSTÁVAŤ ČASOPIS PRIAMO DO SVOJEJ SCHRÁNKY,
DAJ NÁM TO VEDIEŤ NA CASOPIS@KAPITULA.SK

NÁJDETE NÁS AJ NA FACEBOOKU.